

Отбелязваме паметта на св. Паисий Хилендарски

Днес Българската православна църква отбелязва паметта на св. Паисий Хилендарски. За родно място повечето от неговите биографи сочат Банско. Светското му име вероятно е Пенко или Петър. Роден е в семейството на търговеца Михаил Хадживълчев.

Сам посочва, че няма системно образование. През 1745 г. св. Паисий заминал за Света гора (Атон) и се установил при своя брат Лаврентий в Хилендарския манастир. Тук приел монашество и като таксидиот (монах, който пътува с поръката да събира помощи за манастир или да кани поклонници) обикалял села и градове, за да събира помощи за манастира.

Макар и да нямал високо образование, той отрано проявявал интерес към миналото на своя народ и това го подтикнало към написването на история. Друга съществена причина, за да се залови за тази своя идея, било и крайно тежкото положение на поробеното българско население, а така също и презрителното отношение на гръцкото духовенство в Атон към него и българския му произход. В продължение на две години той упорито издирвал сведения из атонските манастири и из различни краища на българските земи по време на своите обиколки. През 1761 г. бил изпратен по работа на манастира в Сремски Карловци. Тук използвал престоя си, за да се запознае с

някои съчинения в руски превод. След завръщането си в Света гора Паисий се преместил в Зографския манастир и макар да бил с разклатено здраве, успял да завърши своя труд „История славяноболгарска за народа и за българските царе и светци и за всички деяния и минало български“ (1762). След това сам тръгнал да я разпространява между по-будните и просветени българи. Последното сигурно известие за него е от 1765 г., когато се срещнал с поп Стойко Владиславов (по-късно: Софроний Врачански).

„История славянобългарска“ няма характер на научно и критическо изследване на миналото на българския народ. Това обаче не намалява ни най-малко нейното огромно значение. В сравнение с другите балкански народи през XVIII век българите като че ли закъсняват в пробуждането си.

Но Паисий интуитивно намира най-силното средство – историята, за да извика за нов живот прекъсналия връзката с миналото български народ и така да отговори на нуждите на новата епоха.

„История славянобългарска“ е първото произведение на новата българска литература и историография. Целта на нейния автор е не само да даде знания за родната история, но чрез тях да вдъхне на българите национално самочувствие и да разпали у тях национално самосъзнание. Написана с голям патос, от нея лъха любовта на автора и към род и отечество. С пламенни слова той зове българския народ към национално пробуждане и отправя гневни укори към онези наши сънародници, които са се отрекли от своя род и език. Като разказва за миналото на българския народ, св. Паисий акцентира върху онези моменти от неговата история, в които българската държава е изживявала своята мощ. Това е направено с цел да въодушеви своите читатели и да им подсказже необходимостта от възстановяването ѝ.

Освен това, „История славянобългарска“ представя живота на рода и езика. Род и отечество, чрез Паисиевата история добиват една нова, непозната и неизвестна дотогава нравствена стойност, превръщат се в мит, който става стимул за общи идеали и стремежи. Написана на достъпен и за обикновените орачи и копачи език, неговата история била четена с голям жар и се преписвала по всички кътчета на българските земи.

И така, без да призовава пряко към революционна борба, св. Паисий всъщност повдига въпроса за извоюване на националната независимост на българския народ. Заедно с това той зове и към премахване на всяко чуждо църковно и просветно влияние и по такъв начин се явява и първият радетел за църковна независимост и просветна свобода.

Обръщайки особено внимание на езика, и стремейки се към неговото опазване и развитие, Паисий може да бъде наречен и родоначалник на съвременния български език. Като цяло, „История славянобългарска“ се смята за начало и програма за Българското възраждане, както и за първа изява на формиращата се модерна българска нация.

Само няколко десетилетия след смъртта на св. Паисий неговото дело дало своите плодове: в българските земи се зародило просветно и църковно движение, а малко по-късно започнала и борбата за извоюване на политическата независимост.

dobrotoliubie.com